

FOTOGRAFSKA POEZIJA DRAGUTINA RADANA

O fotografijama Dragutina Radana pisali su mnogi, poznati i manje poznati ljudi, pisci i slikari, a tek poneki fotograf. No pisali su ljudi koji ga baš i nisu dobro poznavali, te je i njihova predodžba o Radanu kao autoru fotografija, dolazila samo kroz ono što su vidjeli iz predloženih fotografija za neku od izložbi ili za kakvu drugu priliku. Za to mi eto pripade čast da prvi puta pišem o njegovim fotografijama i njegovoj izložbi, kao drug i stari prijatelj, ali kao čovjek koji ne vidi Radana kroz fotografiju, nego vidi fotografije kroz autora.

Sam povod da nešto kažem o ovoj izložbi, probudio je u meni sjećanje na njegovu samostalnu izložbu fotografija u Galeriji fotografija "Novi grad" u Sarajevu prije više od dvadeset godina, kada sam i prvi puta nešto o njemu i njegovom fotografisanju govorio. Probude se sjećanja na susrete tokom niza godina, a da sam tek neki dan gledajući kako dolazi duž jedne zeničke ulice shvatio da je on čovjek uvijek vezan za fotoaparatus i da se ne sjećam da sam ga nekada vidio bez njega. Kada su u afričkoj zemlji Mali prvi puta sreli fotografa sa fotoaparatom, nazvali su ga *fototala*, što bi u prevodu značilo čovjek-kamera u jednom, ali su to

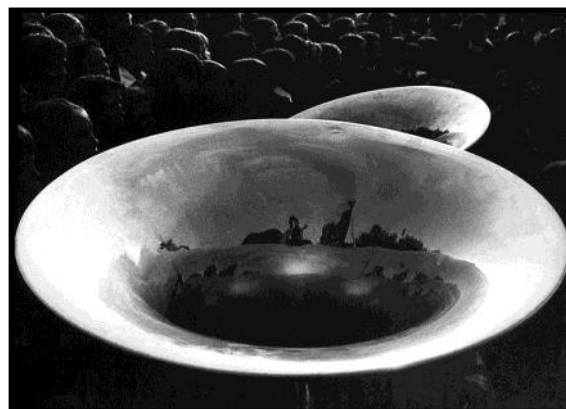
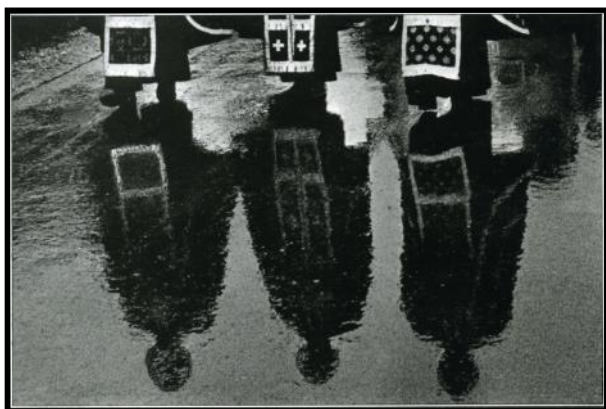
kazali jednom riječju, koja potpunosti oslikava fotografske zaljubljenike koji su u potpunosti srasli s fotografijom. A eto, na to me podsjeti Radan neki dan dok je po zeničkim sokacima pravio neke nove "slike".

Radan Dragutin naučio je fotografiju još kao dijete, ali se sa stvarnom kreativnom fotografijom susreo s kraja šezdesetih godina učeći od dvojice najvećih bosanskohercegovačkih majstora fotografa, Nikole Marušića i Vrička Duška. Tako je već na samom početku bavljenja umjetničkom fotografijom postigao vrhunske rezultate, zaustavljajući trenutke stvarnog života i bilježeći aparatom isječke prostora, vremena i življenja njegovog okruženja, ljude iz krajolika njegovog djetinstva, seoskih igara i gradskih događanja. On je znao da zaustavi upravo odlučujući trenutak, da napravi "sliku" koja ima dublji smisao i koja otkriva baš ono što je on htio da kaže. To može stvarno samo veliki umjetnik sa visokim stepenom umjetničkog dara.

Listajući njegovu postavku za izložbu, bi mi drago da se predstavlja tuzlanskoj publici po mome mišljenju, jedinstvenim autorskim djelom, pretočenim u zbirku fotografija pod nazivom "Kreativni protest". U vremenu u kojem je nastajao, bio je to umjetnikov protest, protest protiv ugrožavanja čovjeka od njega samog i želja autora da spasi gomilu fotografski

neupotrebljivog snimljenog materijala. Tako su njegove nove fotografije nastajale rezanjem i izrezivanjem, lijepljenjem i "bojenjem" četkicom, te je svaka fotografija za sebe postajala original. Ove fotografije nastale krajem osamdesetih godina uzburkale su fotografsku javnost i to ne samo kod nas. One su bile najčešće hvaljene, ali i od raznih polu poznavalaca fotografije kritikovane i osporavane. No jedno im se sigurno nije moglo sporiti, a to su kreativnost, kvalitet i originalnost.

Prva fotografija iz ovog ciklusa, kao što je jednom i sam zapisao, nastala je kad je načinio snimak djevojke koja je plesala pred njegovom kamerom, ali i pred okupljenim mnoštvom koje je na fotografiji djelovalo suvišno i upropaštavalo ljepotu trenutka. Duboko svjestan činjenice da fotografija zaustavlja trenutak realnog života, a želeći da zadrži baš taj trenutak i to ne bilo koji, nego onaj odlučujući koji je čini umjetničkom fotografijom, Radan se prihvatio makaza i skalpela i od jedne "izgubljene fotografije" napravio početak ciklusa po kojem će se u vremenu koje je dolazilo prepoznavati. Tako je gomila odbačenog fotografskog materijala pod Radanovim rukama dobila novi život. Ostajući vjeran svojim poznavanji-

ma likovne umjetnosti i poštujući zakonitosti fotografije, njegove fotografije dobivaju besprekornu fotografsku kompoziciju i tehničku opremljenost. I ono što je bitno, one govore. Ogoljene od suvišnog, a vođeni rukopisom autora, njegovi izrezbareni portreti, natpisi i znakovi sa ulice, detalji seoskog života, govore sami za sebe.

Naoružan strpljenjem, kao njegovom već prepoznatljivom osobinom, on već skoro dvadeset godina ostaje vjeran svome fotografskom pravcu "protestujući" na svoj način protiv okruženja koje nas nezaustavljivo guta.

Baveći se mnogim poslovima u životu, od fotografa do novinara časopisa i radija, mora se ipak reći da je Radanov život ponajviše bio okrenut fotografiji, a onda i poeziji - poeziji ljubavi. Zato se gledajući njegovu izložbu za zavišću sjetih izreke "Sretan je onaj koji čitav život nije radio jer se bavio onim što voli". Iz fotografskog opusa Radana Dragutina izbija ta pozitivna energija ljubavi i pjesme.

